

*ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ
МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
І ПРОМАДСЬКОСТІ*

**ПРОЕКТ "ГОЛОС ГРОМАДСЬКОСТІ"
ДОНБАСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ БУДІВНИЦТВА І
АРХІТЕКТУРИ**

**ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ І
ГРОМАДСЬКОСТІ**

Донецьк 2006

ББК У 212.1:Ф3(2)066

В 40

Взаємодія органів місцевого самоврядування і громадськості: Монографія / Л.В.Беззубко, А.В.Стойка, Д.В.Кольцова та ін.- Донецьк: Норд-компьютер, 2006. - 204 с.

Рекомендовано до видання вченою радою Донбаської національної академії будівництва і архітектури. Протокол № 2 від 30 жовтня 2006 р.

Рецензенти:

Дорофійенко В.В., доктор економічних наук, професор, зав. кафедрою «Менеджмент організацій» Донбаській національній академії будівництва і архітектури

Заблюцький В.П., доктор філософських наук, професор, професор кафедри соціології управління Донецького державного університету управління.

У книзі розкриваються основні напрями взаємодії органів місцевого самоврядування і громадських організацій.

Аналізуються проблеми, що виникають в процесі взаємодії органів місцевого самоврядування, державної влади і громадських організацій, пропонуються шляхи їх вирішення і подальшого розвитку.

Монографія становить інтерес для керівників громадських організацій, органів державної влади і місцевого самоврядування, державних службовців, викладачів, аспірантів, магістрантів і студентів.

Видання даної книги стало можливим завдяки підтримці Канадського агентства міжнародного розвитку в рамках реалізації проекту «Голос громадськості».

ISBN 966-7477-64-9

©Л.В.Беззубко, А.В.Стойка, Д.В.Кольцова, О.В.Скопеч,
Я.О.Нівінська, Б.І.Беззубко, В.С.Циплухіна, Г.І.Котлярова, 2006.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. РОЗВИТОК ТЕОРІЇ ВЗАЄМОДІЇ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ І СУСПІЛЬСТВА	
Глава 1. Розвиток громадянського суспільства і громадських організацій	
1.1. Поняття громадянського суспільства	7
1.2. Громадські організації як інститути громадянського суспільства	12
1.3. Актуальність створення систем міжсекторного партнерства і міжсекторної взаємодії	23
Глава 2. Розвиток теорії взаємодії громадських організацій і органів місцевого самоврядування	
2.1. Поняття міжсекторного партнерства і міжсекторної взаємодії	29
2.2. Характеристика механізмів і форм взаємодії органів місцевого самоврядування і громадських організацій	32
2.3. Порядок здійснення управління міжсекторною взаємодією	38
2.4. Планування міжсекторної взаємодії	42
2.5. Організаційна управлінська структура міжсекторної взаємодії	47
Глава 3. Модель ефективної міжсекторної взаємодії	
3.1. Розробка моделі міжсекторної взаємодії	48
3.2. Елементи моделі ефективної взаємодії органів місцевого самоврядування із громадськими організаціями	50
3.3. Проблеми впровадження моделі взаємодії органів місцевого самоврядування та громадськості	52
3.4. Алгоритм впровадження моделі взаємодії	53
РОЗДІЛ 2. РОЗВИТОК ПРАКТИКИ ВЗАЄМОДІЇ ГРОМАДСЬКОСТІ І ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	
Глава 4. Характеристика основних форм взаємодії громадських організацій з органами місцевого самоврядування	
4.1. Розвиток громадських організацій в Україні	59
4.2. Розвиток громадських організацій у Донецької області	60
4.3. Розвиток громадських організацій в м. Макіївка	64
4.4. Класифікація основних форм взаємодії громадськості з органами місцевого самоврядування	68
Глава 5. Характеристика основних форм взаємодії громадськості з органами місцевого самоврядування	69
Глава 6. Розвиток консультативно-дорадчих органів	
6.1. Створення консультативно-дорадчих органів	78
6.2. Розвиток громадських рад як представництв громадськості	82
6.3. Розвиток громадських консультаційно-експертних рад	86
6.4. Проблеми функціонування консультаційно-дорадчих органів	90
6.5. Роль громадськості як контролера за діяльністю місцевих органів влади і самоврядування	92
6.6. Аналіз досвіду діяльності громадських рад за кордоном	97
Глава 7. Розвиток органів самоорганізації населення	

7.1. Органи самоорганізації населення як представницькі органи і громадська організація	99
7.2. Взаємозв'язок органів самоорганізації населення з органами місцевого самоврядування	104
Глава 8. Загальна характеристика системи інформування населення	
8.1. Нормативно-правові засади створення системи інформування населення	108
8.2. Характеристика основних форм інформування населення	114
8.3. Надання інформації, обмін інформацією, подання і розгляд аналітичних матеріалів	120
8.4. Проблема «зворотного зв'язку» громадських організацій з органами місцевого самоврядування	122
Глава 9. Участь громадських організацій у процесі розробки стратегій місцевого розвитку	
9.1. Переваги участі громадськості в процесі прийняття управлінських рішень	125
9.2. Розробка стратегій місцевого економічного розвитку	126
9.3. Основні напрямки взаємодії органів місцевого самоврядування і громадськості в створенні місцевих стратегій	129
9.4. Спільна участь в обговоренні бюджетів	133
Глава 10. Підтримка проектів та ініціатив громадськості	
10.1. Проблеми фінансової підтримки громадських організацій	135
10.2. Діяльність по проекту "Голос громадськості"	141
10.3. Діяльність неурядових організацій в організації взаємодії з громадськістю	144
Глава 11. Розвиток соціальної і волонтерської діяльності громадян	
11.1. Напрямки здійснення соціальної роботи	145
11.2. Загальна характеристика волонтерської діяльності	151
11.3. Дослідження волонтерської діяльності в м. Макіївка	153
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ МІСЦЕВОГО ДОСВІДУ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ І ГРОМАДСЬКОСТІ	
Глава 12. Аналіз досвіду взаємодії громадськості і ОМС в Донецькій області	
12.1. Характеристика звернень громадян в Донецькій області	154
12.2. Досвід Донецької області в створенні громадських рад	154
12.3. Досвід Донецької області в розробці місцевих стратегій розвитку	159
Глава 13. Аналіз досвіду взаємодії громадськості і ОМС в м.Макіївка	
13.1. Аналіз соціальної активності населення в м. Макіївка	162
13.2. Характеристика роботи ОМС з населенням в м. Макіївка	165
13.3. Досвід діяльності консультативно-дорадчих органів м. Макіївка	169
13.4. Досвід функціонування органів самоорганізації населення в м. Макіївка	173
13.5. Досвід здійснення проектів і конкурсів у м. Макіївка	176
13.6. Створення інформаційно-методичних центрів у м. Макіївка	178
Глава 14. Передовий досвід взаємодії громадськості і ОМС в Україні	

14.1. Досвід участі громадськості в розробці стратегічних планів розвитку міст	180
14.2. Досвід проведення конкурсу молодіжних програм і проектів у м. Київ	182
14.3. Створення інформаційно-консультаційних центрів населення	184
Глава 15. Використання передових інформаційних технологій в розвитку взаємодії з громадськістю	
15.1. Передумови використання нових інформаційних технологій у взаємодії з громадськістю	187
15.2. Створення сайтів міських рад і міських голів	188
15.3. Аналіз досвіду м. Дніпропетровська в здійсненні проекту "Мерія на зв'язку"	190
15.4. Досвід м. Житомиру в створенні діалогу між владою і населенням	191
15.5. Аналітико-інформаційне обслуговування органів місцевого самоврядування в м. Миколаїв	192
15.6. Досвід Львівської міської ради у вивченні громадської думки	194
Глава 16. Досвід здійснення контролю та оцінка ефективності роботи працівників міської ради	194
ЛІТЕРАТУРА	197

Сучасний етап розвитку демократії в Україні характеризується підвищенням ролі громадськості. Органи місцевого самоврядування повинні налагоджувати співпрацю з населенням та громадськими організаціями, залучаючи їх до вирішення місцевих проблем. Саме партнерство державних і громадських організацій може стати запорукою вирішення найбільш гострих, найбільш нагальних проблем, що хвилюють і непокоять людей. Особливе значення при цьому має налагодження повноцінної комунікації, надання інформації громадським організаціям належного обсягу і якості. Залучення громадських організацій до розробки й реалізації управлінських рішень сприяє загальному зміцненню соціально-економічної стабільності, збільшенню інтересу громадян до політики, встановленню довіри населення до влади. У зв'язку з цим вирішення теоретичних і практичних проблем становлення та подальшого розвитку взаємодії органів місцевого самоврядування і громадськості набуває великого значення. Метою даної книги є розгляд найбільш актуальних питань і проблем взаємодії органів місцевого самоврядування і громадськості. Автори монографії щиро сподіваються, що видання книги буде сприяти подальшому розвитку міжсекторної взаємодії, зміцненню соціального партнерства між органами місцевого самоврядування і громадськості.

Велику увагу в книзі було приділено досвіду, який накопичено в Донецькій області, зокрема в м. Макіївка, де органи міського самоврядування намагаються створити систему ефективної співпраці з громадськостю.

Видання цієї книги стало можливим завдяки допомозі Канадського агентства міжнародного розвитку в рамках реалізації проекту „Голос громадськості”, адміністративній підтримці компанії ПАДКО і Міжнародного центру перспективних досліджень. Щира вдячність працівникам Представництва асоціації “Агентство розвитку бізнесу” м. Макіївки, що працює в рамках проекту „Голос громадськості”; керівництву громадській організації “Асоціація керівників трудових колективів м. Макіївка”.

Підготовка цієї монографії була б неможливою без підтримки окремих осіб та організацій. Хочеться висловити велику подяку усім, хто допомагав в роботі над книгою: Л.К. Кобець (представництво асоціації “Агентство розвитку бізнесу” м. Макіївки), керуючому справами макіївського міськвиконкому М.Й. Пікуляку; начальнику відділу внутрішньої політики Макіївської міської ради А.В.Фоміну, В.Д.Холодову (співголови громадської колегії м. Макіївка).

В підготовці монографії брали участь: Л.В.Беззубко, керівник авторського колективу (вступ, розділи 1,2,3), А.В.Стойка (розділ 1), Д.В.Кольцова (глава 7, підрозділ 13.4), О.В.Скопєць (глави 8, 15), Я.О.Нівінська (підрозділ 4.2, 4.3), Б.І.Беззубко (глави 12, 13), В.С.Циплукіна (підрозділ 2.3), Г.І.Котлярова (підрозділ 2.3).

РОЗДІЛ 1. РОЗВИТОК ТЕОРІЇ ВЗАЄМОДІЇ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ І СУСПІЛЬСТВА

Глава 1. Розвиток громадянського суспільства і громадських організацій

1.1. Поняття громадянського суспільства

Важливою передумовою і показником стійкості перехідних процесів для посткомуністичних країн є формування різноманітних і життєздатних (тобто здатних до самовідтворення на власній основі) структур громадянського суспільства. Вони є запорукою створення належного простору для прояву ініціативи громадян, їхньої активної участі у справах як місцевої громади, так і у вирішенні питань державного рівня. Структури громадянського суспільства покликані відтворювати весь спектр інтересів різних верств населення, репрезентувати ці інтереси, сприяти залученню громадян до формування і здійснення політики, виявляти та втілювати ініціативи, здійснювати функції громадянського контролю тощо.

Одразу треба зауважити, що поняття «демократія» та «громадянське суспільство» залишаються лише порожніми абстракціями, якщо не будуть підкріплені повсякденною громадською участю, системним управлінським впливом і з боку структур органів місцевого самоврядування. Така модель постійного залучення громадян має різні назви – наприклад, «учасницька» (participatory) або ж «дискусивна», «дорадча» (deliberative) тощо. Яку б назву ми не обрали як базову, ми будемо мати перш за все таку її модель, що передбачає і ґрунтується на постійному процесі залучення людей (свідомих, поінформованих, зацікавлених громадян) до систематичного обговорення нагальних питань (проблем), що стосуються суспільних тем, життя громади. Це передбачає створення такого громадського середовища, у просторі якого учасники (громадяни, громадськість) отримують і піддають осмисленню необхідну, значущу інформацію, що має відношення до умов життя, тенденцій його розвитку, обговорюють поточні справи, плекають громадську думку і беруть участь у громадському житті. Модель такої демократії передбачає відповідні визнані інституціональні структури, установлені процедури й механізми, а також передбачає визнання значимості принципів неупередженої дискусії і добровільної громадянської участі [2, с. 88-98].

Вказана модель спроможна подолати (виправити) існуючі проблеми:

проблему відносин між «керуючими» і «керованими», коли лідери виглядають нездатними до потужної політичної дії, громадськість, здається, не бажає погоджуватися з болючими варіантами розв'язання складних проблем, а більшість громадян вважають, що їх усунули від процесу прийняття рішень;

проблему збереження наявної соціальної несправедливості та створення нових її форм, коли державні рішення відповідають інтересам лише певних найпотужніших соціальних груп, які мають добре організоване представництво або лобістські структури та домінують у всіх дискусіях;